

Genomlysta planer ger större effektivitet

Hur får man den tänkta planen att fungera i verkligheten? Förfining är lösningen, men det kan vara ett stort arbete. Med hjälp av datorstöd finns nu möjligheten att se in i planens framtid och justera den tills man är nöjd med styrkor och svagheter.

Jan-Ivar Askelin | Foto: Martin Nauc ler

På krigets första dag river man planen. Det var då det. Nu förfinar man planen och rensar ut det som inte kommer att fungera. Johan Schubert vid FOI berättar om ett projekt som har sikte på 2011 och nästa nordiska stridsgrupp.

Allt har sin grund i det begrepp som kallas effektbaserade operationer. Inget ska göras utan att ha det slutliga målet i sikte. Aktioner ska åstadkomma önskade effekter för att nå målet. Detta görs genom att skapa en sorts grund som är det näst högsta tillståndet innan man n r slutmålet.

Effektbaserade operationer kan brytas ned i planering, genomförande och uppföljning. En fjärde del  r databaser.

– Med vårt verktyg ska vi kunna visa på styrkor och svagheter i planen. Om man g r nya alternativ f r man alternativa planer och då ska vi också kunna se vilken plan som  r bäst. I ett lite längre perspektiv ska vi också kunna göra prognoser.

Johan Walter har överfört arbetet till datorn. Det är gjort i Java vilket innebär att det är oberoende av operativsystem. Johan Walter drar i reglagen och man ser tydligt vilka aktioner som ger mest och som påverkar andra aktioner. Staplar reser sig som höghus i en k kstad. De staplarna  r alternativ man ska satsa på. Svårare än så är det inte.

GRUNDEN  R EN FYRTIO  R gammal metod från USA för att analysera planer som kallas cross impact matris. Den har använts mycket av FN.

– Nu har vi tagit den och infört militära begrepp, säger Johan Schubert. I korthet innebär det att man värderar varje aktion mot alla andra aktioner och ser om de samverkar bra eller dåligt på en skala mellan plus nio och minus nio. De siffrorna används sedan i analysen. Det är enkelt att sätta dit siffrorna, men man måste veta vad siffrorna st r för. Det är ett omfattande intellektuellt arbete och kräver en expert. Verktøyet ska användas på operativ nivå så det kommer inte att saknas experter. Dessutom

Med vårt verktyg ska vi kunna visa på styrkor och svagheter i planen.

Om man g r nya alternativ f r man alternativa planer och då ska vi också kunna se vilken plan som  r bäst.

Johan Schubert

kommer man att ha gott om tid på sig innan planen sätts i verket.

Johan Schubert säger att man i denna matris kommer att se om det finns interna problem i planen. Vilka aktioner st der andra aktioner? Och vilka aktioner har stöd av andra aktioner? I många fall kommer siffran att vara noll därför att aktionerna inte har något samband. Men om en aktion  r att säkra transporter på en viss sträcka har den ett samband med en annan aktion som innebär att föra fram humanitär hjälp till en ort längs vägen. Den ena aktionen st der den andra men knappast vice versa.

S  PRÖVAR MAN ALLA aktioner, alla önskvärda effekter och alla grundläggande villkor mot varandra. Man kan också skilja h godsare mot säkra kort. En aktion kan ge stora vinster, men också ge stora problem om den inte lyckas. En sådan aktion kanske kunde motiveras n r en nations existens stod på spel. Nu satsar man hellre på aktioner som innebär liten risk

och som samtidigt har stor betydelse för att kunna genomföra andra aktioner och därmed ge st re chans att nå slutmålet.  r resurserna begränsade f r man en bra bild av var man ska satsa.

Mycket av värdet med verktøyet består i att det  r lätt att förstå. En h godsare  r en stor ballong som riskerar att spricka. En liten ballong  r ett säkrare kort. När ballongerna läggs i en så kallad fyrf ltsmatris ska man satsa på små ballonger i högra krysset, för de  r aktioner som påverkar andra aktioner mest. Ballongerna ger en bra bild av vad man ska hålla ögonen på. När verkligheten matas in används verktøyet interaktivt. Mer och mer av facit införs i planen. Det blir då lättare att se var f rorna ligger och kunna undvika dem i tid.

– **DET SPÄNNANDE OCH MER** komplicerade  r att i farten kunna införa nya alternativ, säger Johan Schubert. Om vi har en aktion som vi är lite osäkra på kan vi lägga en alternativ aktion bredvid och se om den åstadkommer samma effekt utan att medföra det första alternativets nackdelar. På Johan Walters skärm ser man resultatet. I matrisen kan man fylla på med fler alternativa aktioner. I verkligheten blir det också alternativa planer. Sedan kan man ställa planerna mot varandra och se vilken som har största chansen att leda till slutmålet.

– Vårt arbete började i januari och nu  r vi klara till 90 procent. Den sista biten är att kunna göra prognoser, säger Johan Schubert. Vi har kommit på knepet, men inte lagt in det i datorn  n. Vi utgår från något som kallas ”leverage points”. Det är de aktiviteter som i betydelse står i särklass. Vi har prövat verktøyet vid Försvärshögskolans gemensamma sambands vning i våras och vi har fått hjälp av en marinofficer att fylla på med riktiga aktiviteter. Det tog honom några timmar. En utbyggd plan kan innehålla mellan cirka 50 och 100 aktiviteter. Vi är mycket nöjda med vad vi åstadkommit och det g nsvar vi fått från försvaret har varit över förväntan. **f**

Styrkor och svagheter i planen kan avslöjas av det nya datorbaserade verktyget. Det bygger i grunden på det fyrtio år gamla Cross impact matris, som bland annat används av FN.